

Matej Klemenčič

O rojstvu kiparja Francesca Robbe*

Že dvakrat sta v povojni *Kroniki* izšla članka o Robbovem poreklu. Prvega je leta 1964 objavil Samo Pahor, drugega, posvečenega kiparjevemu šolanju, pa leta 1980 Damjan Prelovšek.¹ Tokratni prispevek bo zato le skromna dopolnitev starejših dognanj.

Francesco Robba se je leta 1732 na glavnem oltarju ljubljanske - takrat jezuitske - cerkve sv. Jakoba podpisal kot *Venetus*.² Zato je že v prvih zapisih o kiparjevem delu zanj veljalo, da je bil rojen na Beneškem ali kar v samih Benetkah.³ Leta 1915 pa je Viktor Steska postavil domnevo, da je Robba v Ljubljano prišel iz Milj oziroma okolice Trsta, kjer je ta priimek dokaj pogost.⁴ Kiparjevo tržaško poreklo je sprejelo tudi nekaj kasnejših piscev, ne da bi ga poskušali podkrepiti z dokazi.⁵ Po sledih Steskove domneve se je odpravil šele Samo Pahor in pregledal krstne knjige za Milje in Trst. Kljub številnim omembam novorojencev s priimkom Robba

ni mogel najti Francesca, ki bi ustrezal ljubljanskemu kiparju.⁶ Dokončno je uganko Robbovega rojstnega kraja razrešil šele Damjan Prelovšek, ko je leta 1980 objavil podatke iz beneških arhivov. Po njih je Francesco Robba, sin Anzola iz Benetk, 9. maja 1711 z beneškim kiparjem Pietrom Baratto podpisal pogodbo za pet let učne dobe.⁷ Iz drugih sočasno objavljenih dokumentov je razvidno, da je bil Robbov oče Anzolo leta 1727 slep in da je očetova teta Zanetta živela v župniji San Misè.⁸

Novih podatkov ni bilo težko poiskati. Kiparjeva starša sta živela v isti župniji kot teta Zanetta. Zapis o njuni poroki ni bilo moč izslediti in ga bo verjetno treba iskati v kakšni drugi beneški župniji. V krstnih knjigah župnije San Misè sta od njunih otrok prva omenjena Francesco Antonio, rojen 21. avgusta 1687, in Antonio Domenego, rojen 15. novembra 1689.⁹ Leta 1691 sta oba umrla za neko nalezljivo boleznijo, morda za črnimi kozami (*variola*), kot je zapisal župnik.¹⁰ Zanetta Maria je bila rojena 24. marca 1692, Laura Cattarina pa 28. maja 1694.¹¹ Zapisov o njuni smrti v naslednjih letih ni. Tretjo hči, Francesco Orsola, rojeno 17. oktobra 1696, je doletela usoda bratov in ni preživela otroštva, za vročino in krči (*febre e spasemo*) je umrla 6. februarja 1700 (*more veneto* 1699).¹²

* Za nasvet in pomoč pri transkripciji objavljenega arhivskega zapisa se zahvaljujem Monici De Vincenti, Simonu Guerrieru in mag. Blažu Resmanu.

¹ Samo Pahor, O rodu in rojstvu kiparja Francesca Robbe, *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, XII, Ljubljana 1964, pp. 66-67; Damjan Prelovšek, Šolanje kiparja Francesca Robba, *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 28, Ljubljana 1980, pp. 107-111.

² Napis se v celoti glasi: *FRANC. ROBBA. VEN. INVEN. ET. FAC. 1732*. Cf. Viktor Steska, Francesco Robba, ljubljanski meščan in kipar. Njegovo življenje in umetniško delovanje, *Dom in svet*, XV, Ljubljana 1902, p. 681, repr. pp. 680-681; Vera Horvat-Pintarič: *Francesco Robba*, Zagreb 1961, p. 80: cat. 11, tab. 18-24.

³ Ivan Kukuljević Sakcinski, s. v. Roba, Franjo, *Slovník umjetnikah Jugoslavenskih*, V, Zagreb 1860, pp. 370-371; Constant von Wurzbach, s. v. Roba, auch Robba, Franz, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*, 26, Wien 1874, p. 208; Steska, *op. cit.*, p. 676; idem, Ljubljanski baročni kiparji, *Zbornik za umetnostno zgodovino*, V, Ljubljana 1925, p. 81; France Stelè, s. v. Robba, Francesco, [*Thieme - Becker*] *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart* (ed. Hans Vollmer), 28, Leipzig 1934, p. 412; Anton Vodnik, Francesco Robba, *Kronika slovenskih mest*, II/2, Ljubljana 1935, p. 134.

⁴ Viktor Steska: *Ob tristoletnici šentjakebske cerkve v Ljubljani*, Ljubljana 1915, p. 12.

⁵ Melita Stelè, Ljubljansko baročno kiparstvo v kamnu, *Zbornik za umetnostno zgodovino*, n. s. IV, Ljubljana 1957, p. 46; Melita Stelè-Možina, s. v. Robba Francesco, *Slovenski biografski leksikon*, III/9, Ljubljana 1960, p. 111; France Stelè *Umetnost v Primorju*, Ljubljana 1960, pp. 185-186; Horvat - Pintarič: *op. cit.*, p. 7.

⁶ Pahor, *op. cit.*

⁷ Prelovšek, *op. cit.*, pp. 108, 109: n. 5, p. 110: n. 8: *Francesco Robba figlio d'Anzolo da Venezia d'ani 13 in circa s'accorda con Garzon con Giovan Pietro Baratta Sculptor per Ani cinque passati oggi e falendo alcun giorno si tenuto rifar qual detto vora insegnar arte sua di salario li da denari trenta per tutto detto tempo senza altro obbligo. - ex S Antonio Tarato Sarto piego in fa* (Archivio di Stato di Venezia, Giustizia Vecchia, Serie XIV, Accordi dei garzoni, B. 125, R. 178). Za novejšo literaturo o Pietru Baratti cf. Roberto P. Ciardi, s. v. Baratta, Pietro d. J., *Saur - Allgemeines Künstlerlexikon*, 6, München - Leipzig 1992, pp. 636-637.

⁸ Prelovšek, *op. cit.*, pp. 108, 110: n. 6.

⁹ Archivio Storico del Patriarcato, Venezia (=ASPV), Parrocchia di San Moisè, Registri di battesimi [=Battesimi] 8, (1686-1708), p. 13v. (= p. 26), p. 40r. (= p. 81).

¹⁰ Francesco je umrl 19. januarja 1691 (*more veneto* 1690), Antonio pa 14. marca 1691. Cf. ASPV, Parrocchia di San Moisè, Registri di morti [=Morti] 6 (1689-1697), pp. 19v., 22r.

¹¹ Battesimi 8, (1686-1708), p. 60r. (= p. 122), p. 79v. (= p. 161).

¹² Battesimi 8, (1686-1708), p. 101v. (= p. 205); Morti 7 (1697-1708), p. 23r.

*Messer p. Fran. Parochiano, Com. Con. d. Anzola
Sisetti de Contrà, fù bat. da me Pev. sopra*

Adi 5. 8to

*Fran. Filippo fio de Anzolo Robba d. Ant. e di D. Libera
sua moglie, nato il primo Com. il Signor Sebastiano Calvi
d. Ant. nostro Parochiano, Com. Con. d. Anzola Sisetti
de Contrà, fù bat. da me Pev. sopra*

Adi 5. 8to

*Donna Ciava fia de d. Ant. Medera Botte d. Ant.
e di D. Antoniana sua moglie, nata adi 4. 8to
1. 1698. fù bat. da me Pev. sopra*

Zapis o krstu Francesca Robbe (Archivio Storico del Patriarcato, Venezia, San Moisè, Registri di battesimi 8, 1686-1708), p. 115r. (= p. 232).

Andrea Tremignon, župnik pri San Misè,¹³ je 5. maja 1698 v krstno knjigo zapisal, da sta Anzolo, Antonijev sin, in njegova žena Libera h krstu prinesla sina Francesca Filippa, rojenega 1. maja:

Adi 5 detto [Maggio 1698] - Francesco, Filippo fio de missier Anzolo Robba quondam Antonio, e di Donna Libera sua moglie, nato il primo detto Compare il Signor Sebastiano Calvi quondam Antonio nostro Parochiano, Comare levatrice Donna Anzola Sisetti de Contrà, fù battezzato da me Pevano sopra detto¹⁴

Francesco je očitno dobil prvorojenčevo ime po svojem prezgodaj umrlem bratu, drugo ime pa po godovnem zavetniku 1. maja. Nekaj let kasneje je dobil še brata Nicolòja Antonija, ki je bil rojen 19. decembra 1703.¹⁵ Podatke o družini lahko dopolnimo še s tem, da je bil oče Anzolo že ob rojstvu prvega sina Francesca Antonia leta 1687 označen kot slep (*cieco*, kasneje včasih tudi *orbo*), njegovega poklica pa niso nikoli zapisali.

¹³ Bil je brat arhitekta Alessandra Tremignona, ki je približno četrto stoletje pred tem poskrbel za baročno preidavo cerkve San Moisè. Cf. Ennio Concina: *Storia dell'architettura di Venezia da VII al XX secolo*, Milano 1995, pp. 263-264.

¹⁴ Battesimi 8, (1686-1708), p. 115r. (= p. 232). V zapisu o smrti 24. januarja 1757 v Zagrebu kiparjeva starost sicer ni navedena (cf. Viktor Hoffiller, Radnje ljubljanskog kipara Franje Robbe u Zagrebu, *Vjesnik hrvatskog arheološkog društva*, n. s. XIV, 1915-1919, p. 207), vendar je bila približna letnica rojstva že znana - kot je objavil Ivan Vrhovnik, Arhivski paberki o nekaterih slikarjih in kiparjih 15. do 18. stoletja, *Zbornik za umetnostno zgodovino*, II, Ljubljana 1922, p. 126, je bil po *Status animarum* leta 1754 Robba star 56 let.

¹⁵ Battesimi 8, (1686-1708), p. 162v. (= p. 327).

RIASSUNTO

Sulla nascita dello scultore Francesco Robba

L'attività di Francesco Robba, scultore più cospicuo del barocco lubianese, è documentata nella capitale della Carniola tra gli anni 1722 e 1754. Il maestro ha trascorso i suoi ultimi giorni a Zagreb (Zagabria), dove morì il 24 gennaio 1757. Nel 1732 il Robba ha inciso il suo nome sull'altare maggiore della chiesa dei Gesuiti di Ljubljana (Lubiana), ora chiesa parrocchiale di San Giacomo: *FRANC(iscus) ROBBA VEN(etus) INVEN(it) ET FAC(iebat) 1732*. La sua origine veneziana venne confermata tramite la scoperta del contratto del 1711 (pubblicato da Damjan Prelovšek nel 1980, vedi nota 7) per cinque anni di apprendistato nella bottega dello scultore veneziano Pietro Baratta (1668-1727/33).

Dai registri di battesimi della parrocchia veneziana di San Misè risulta chiaro che Francesco Robba naque il 1. maggio 1698 come il sesto bambino di cieco Anzolo di Antonio e sua moglie Libera. Fu battezzato il 5 maggio con il nome di Francesco Filippo. Nei registri della stessa parrocchia si trovano pure i dati per sei altri figli della famiglia Robba: Francesco Antonio (n. 21. 8. 1687, m. 19. 1. 1691), Antonio Domenego (n. 15. 11. 1689, m. 14. 3. 1691), Zanetta Maria (n. 24. 3. 1692), Laura Cattarina (n. 28. 5. 1694), Francesca Orsola (n. 17. 10. 1696, m. 6. 2. 1700) e Nicolò Antonio (n. 19. 12. 1703).